

Települési és Területi Önkormányzatok területfejlesztése a válság idején

Schmidt Jenő Tőosz Elnök!
Siófok, 2023. január 12.

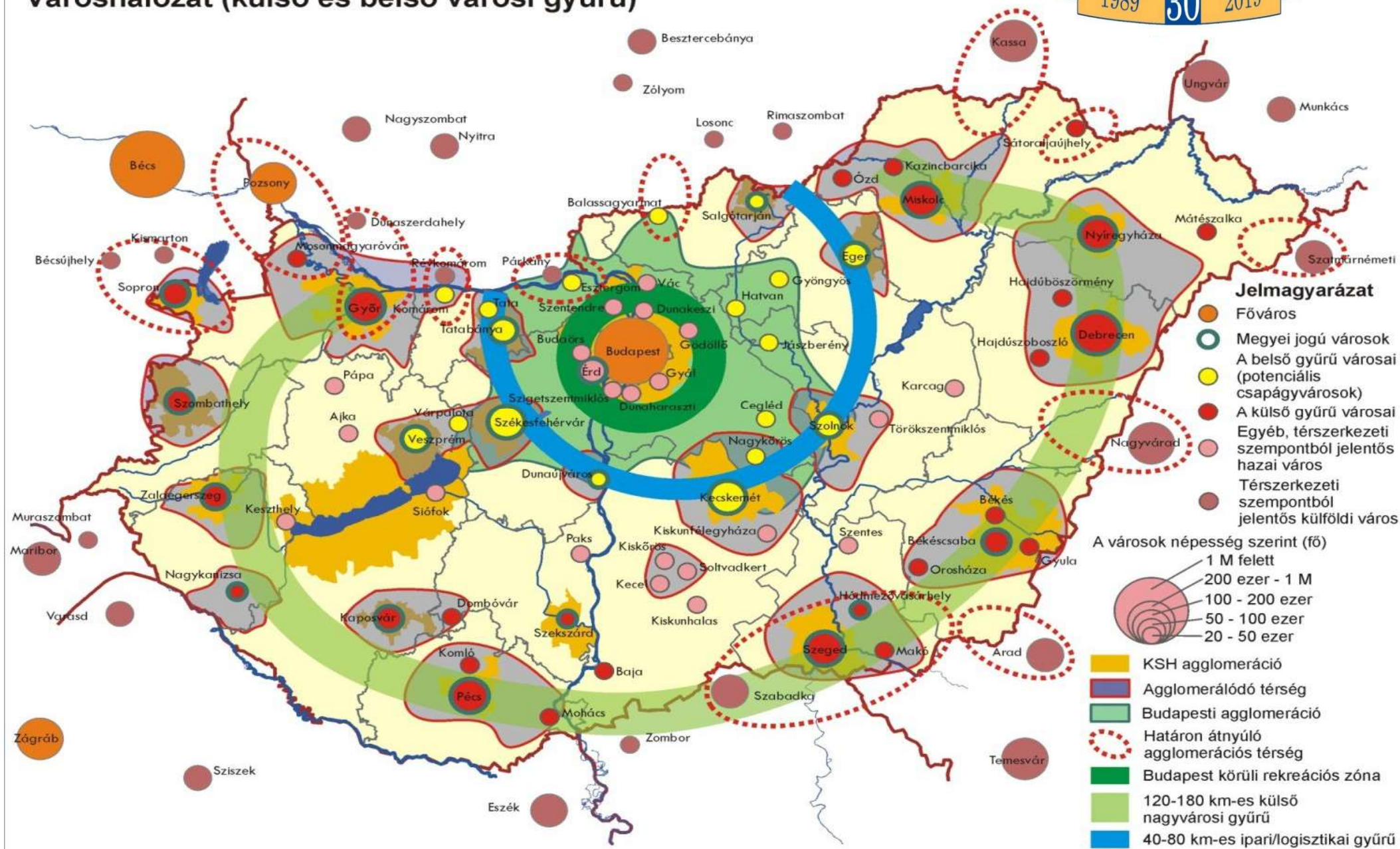
Fenntartható települések

- A fenntartható települési fejlődés a „ tágan értelmezett életminőség javulását szolgálja, amely nem szűkíthető le az anyagi jólétre, hanem magában foglalja a környezet minőségét, a demokratikus jogok érvényesülését, a természeti erőforrásokhoz valamint a társadalom nyújtotta szolgáltatásokhoz és intézményekhez való hozzáférést a teljes testi, lelki egészséget, a szabadidőt, és a biztonságot.

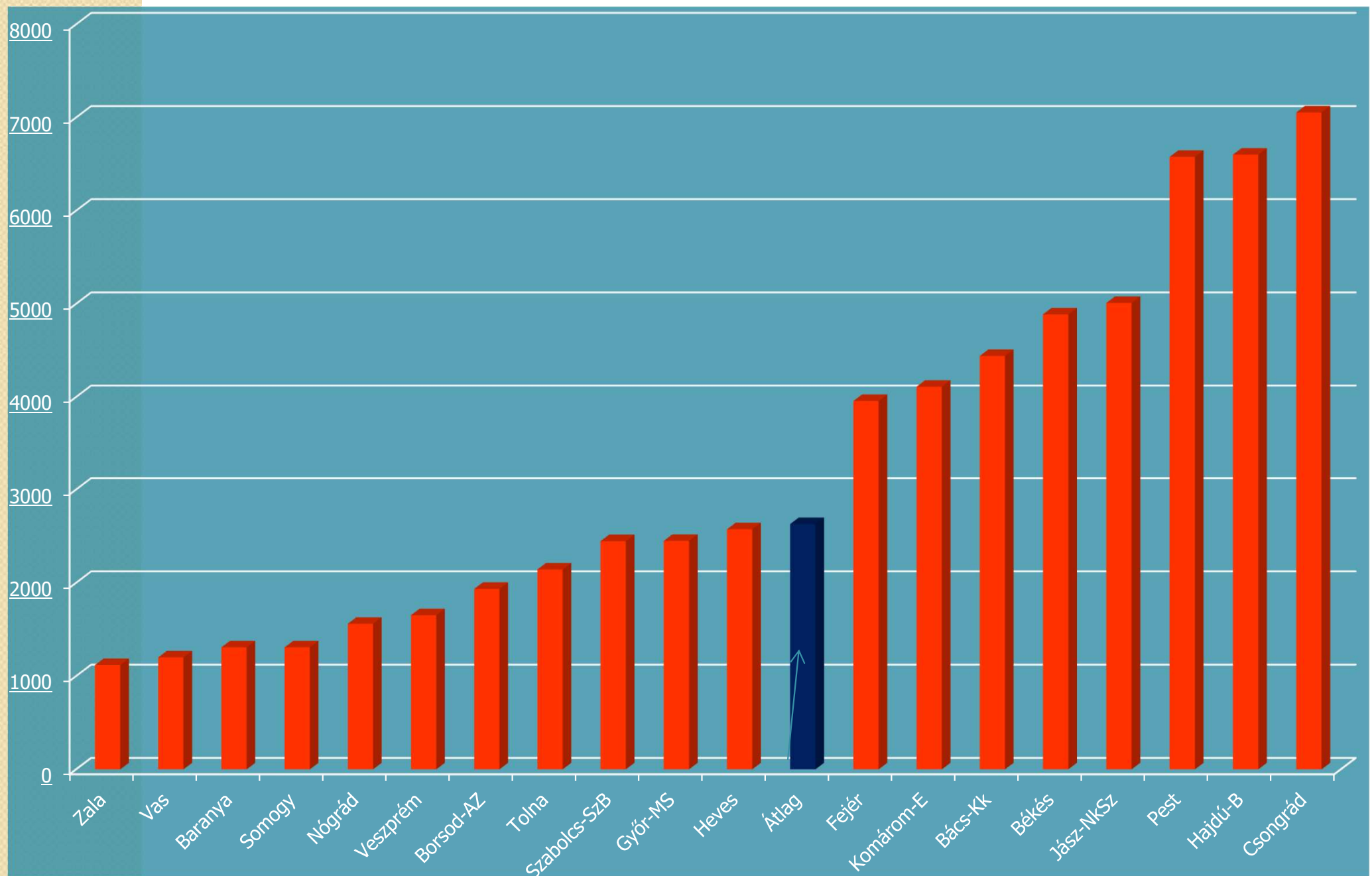
Külső és belső nagyvárosi gyűrű a decentralizáció szolgálatában

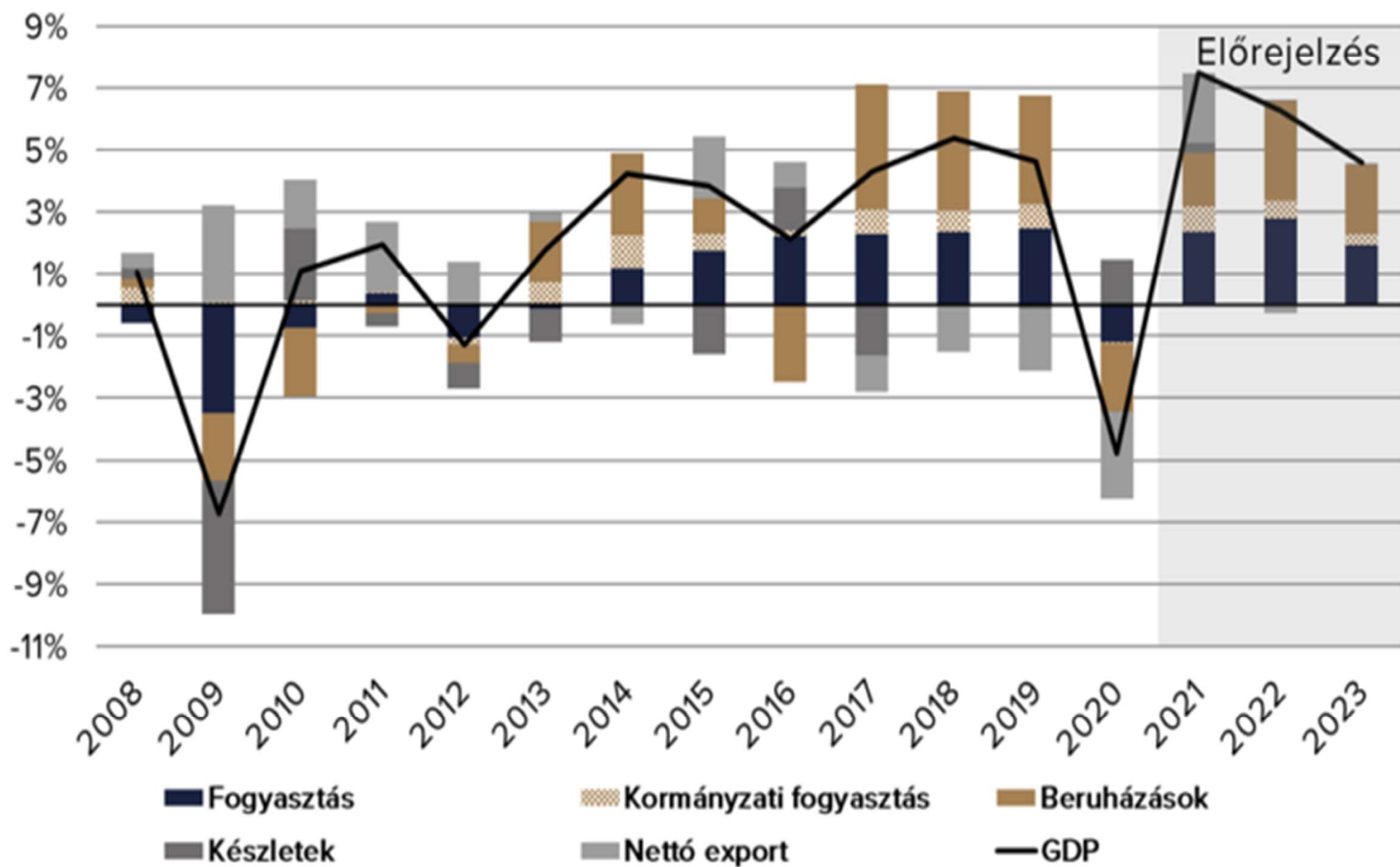
Városhálózat (külső és belső városi gyűrű)

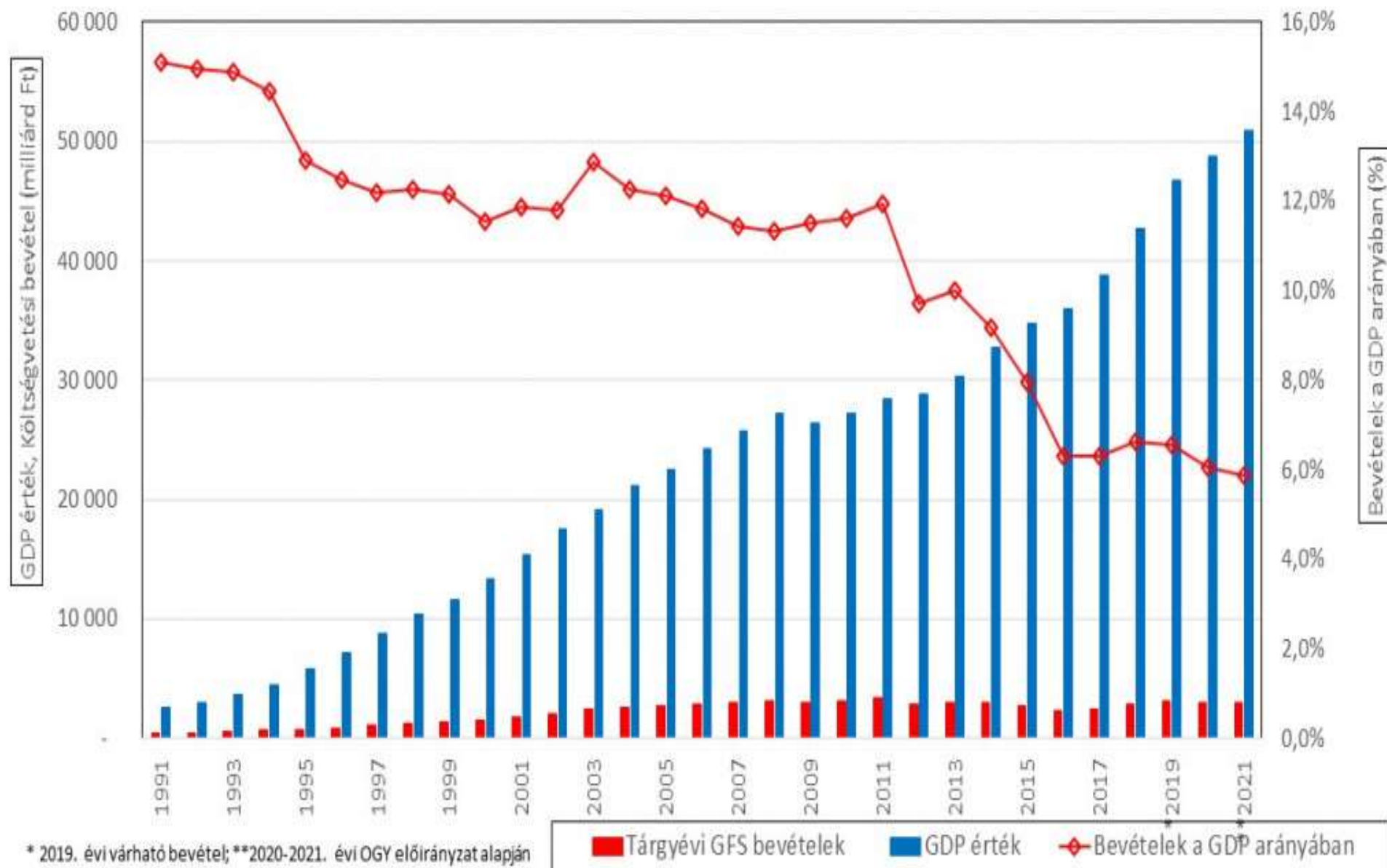
Egy település / lakos megoszlása vármegyei viszonylatban

GDP-előrejelzés (az előző év azonos időszakához viszonyítva)

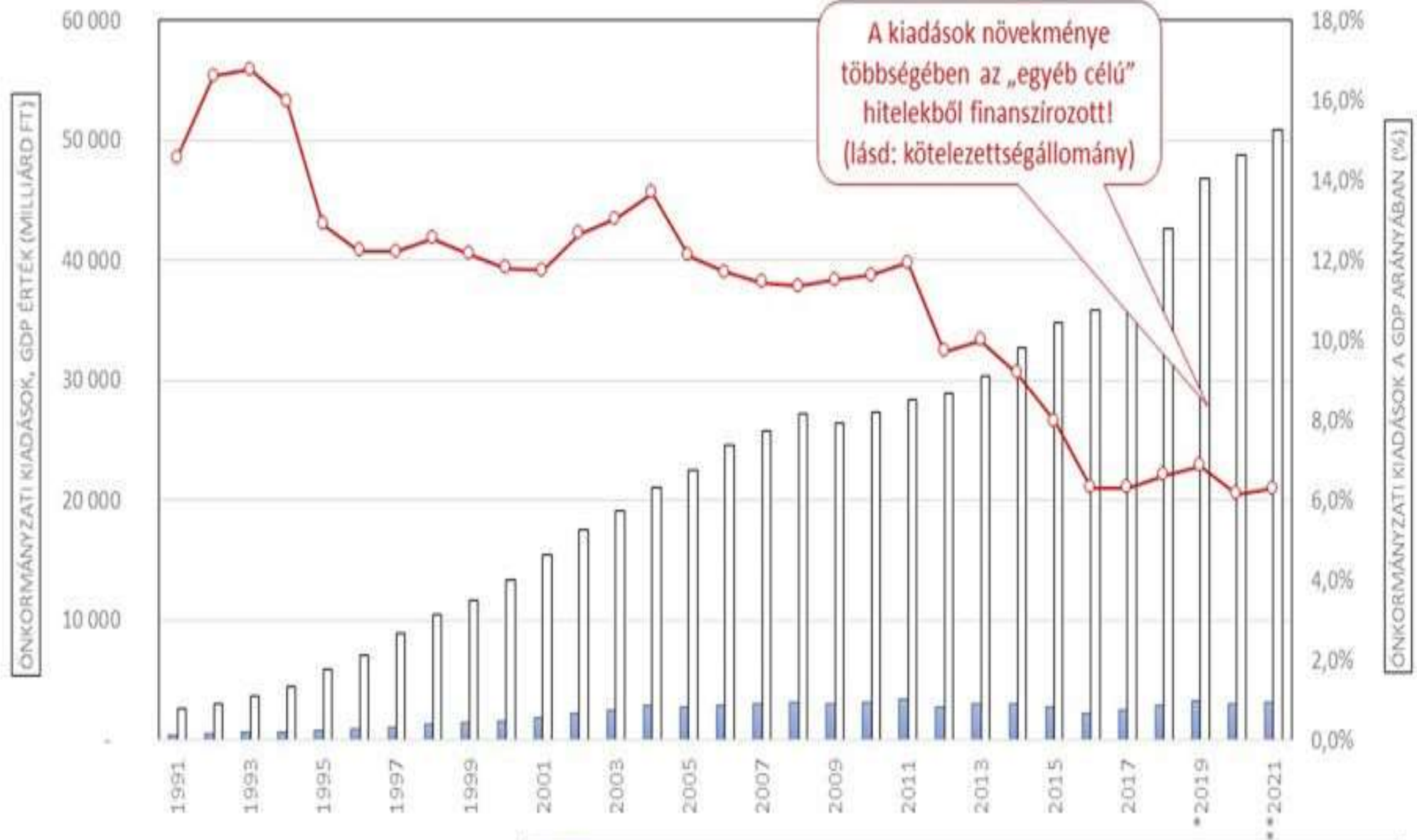

Az önkormányzatok tárgyévi bevételei a GDP arányában (1991-2021)

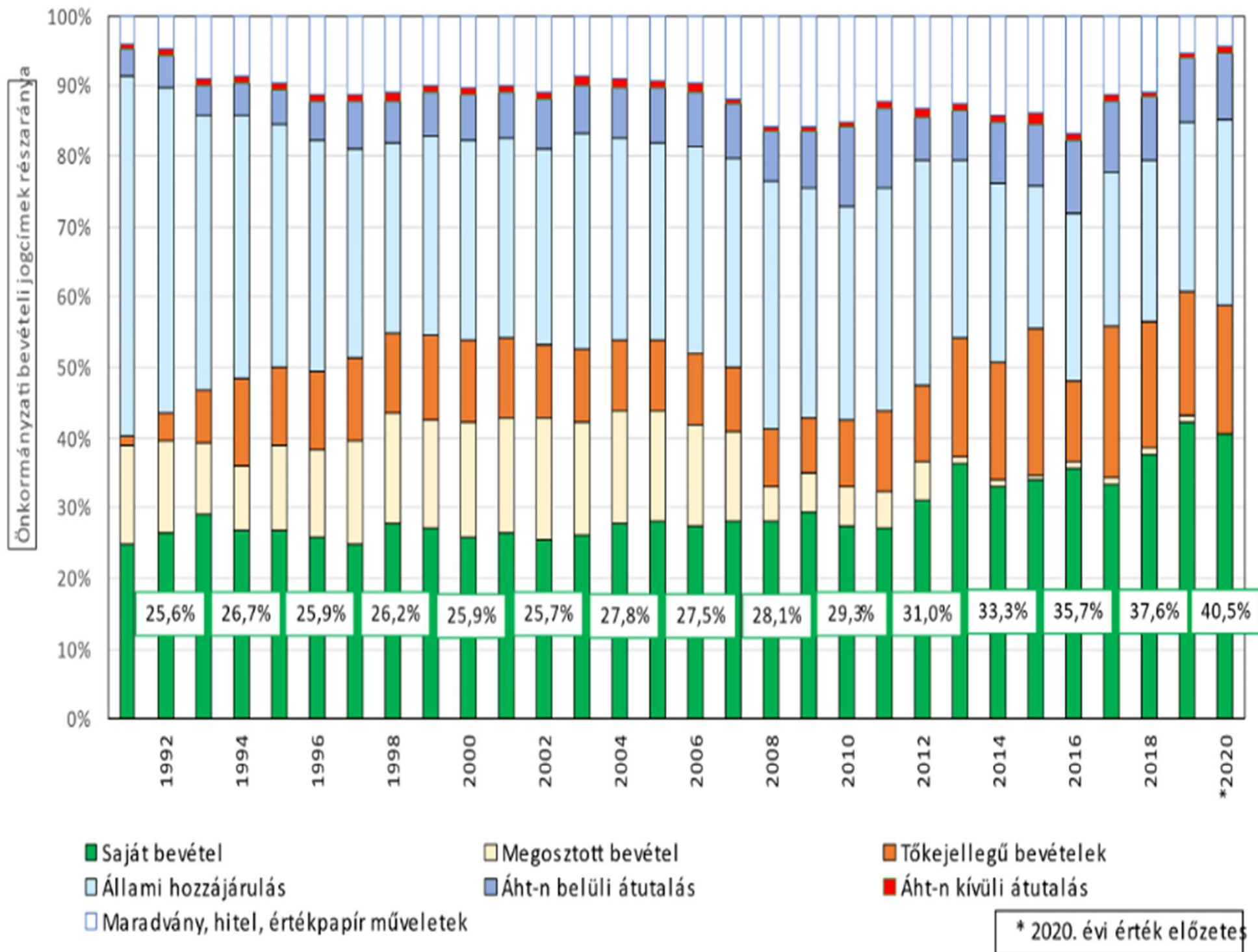
Forrás: KSH adatsor (3.1.14. táblázat), BCE kutatás és 2021. évi költségvetési törvényjavaslat alapján Pitti Zoltán szerkesztése, 2020. 06. 04.

Önkormányzati költségvetési kiadások a GDP arányában (1991-2021)

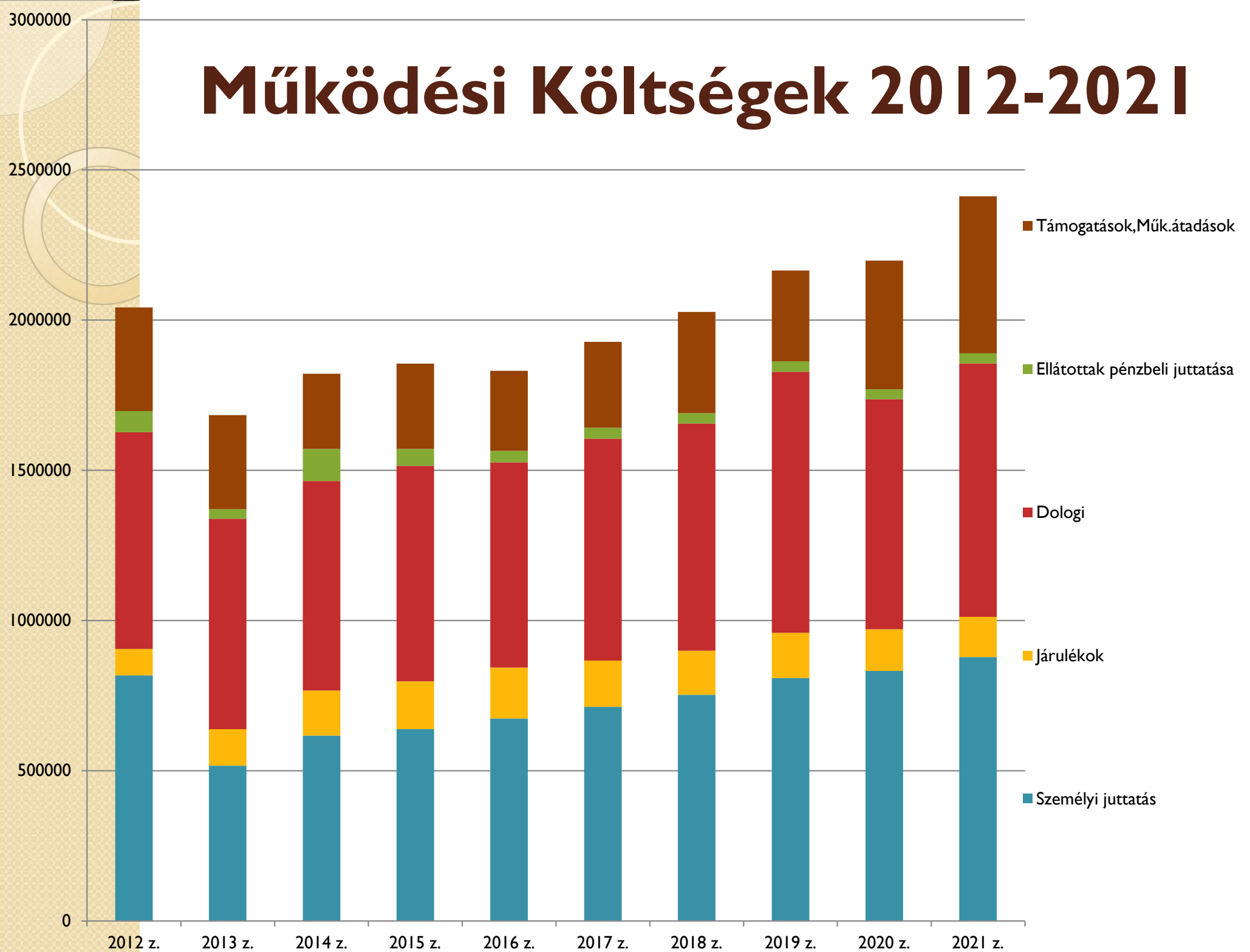

* 2019. évi várható bevétel; **2020-2021. évi OGY előirányzat alapján

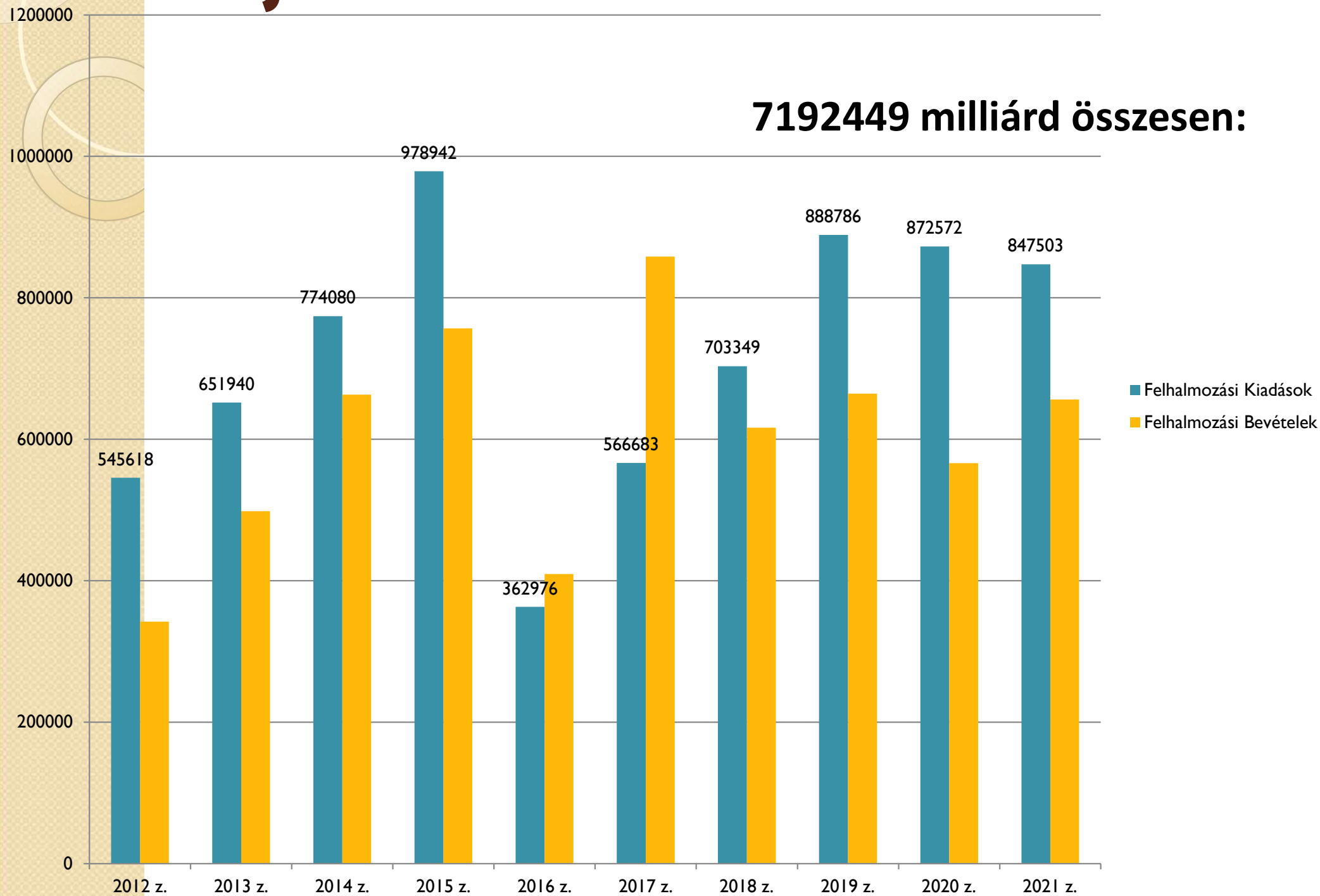
■ Önkormányzati költségvetési kiadások □ GDP érték —●— Kiadások részaránya

Működési Költségek 2012-2021

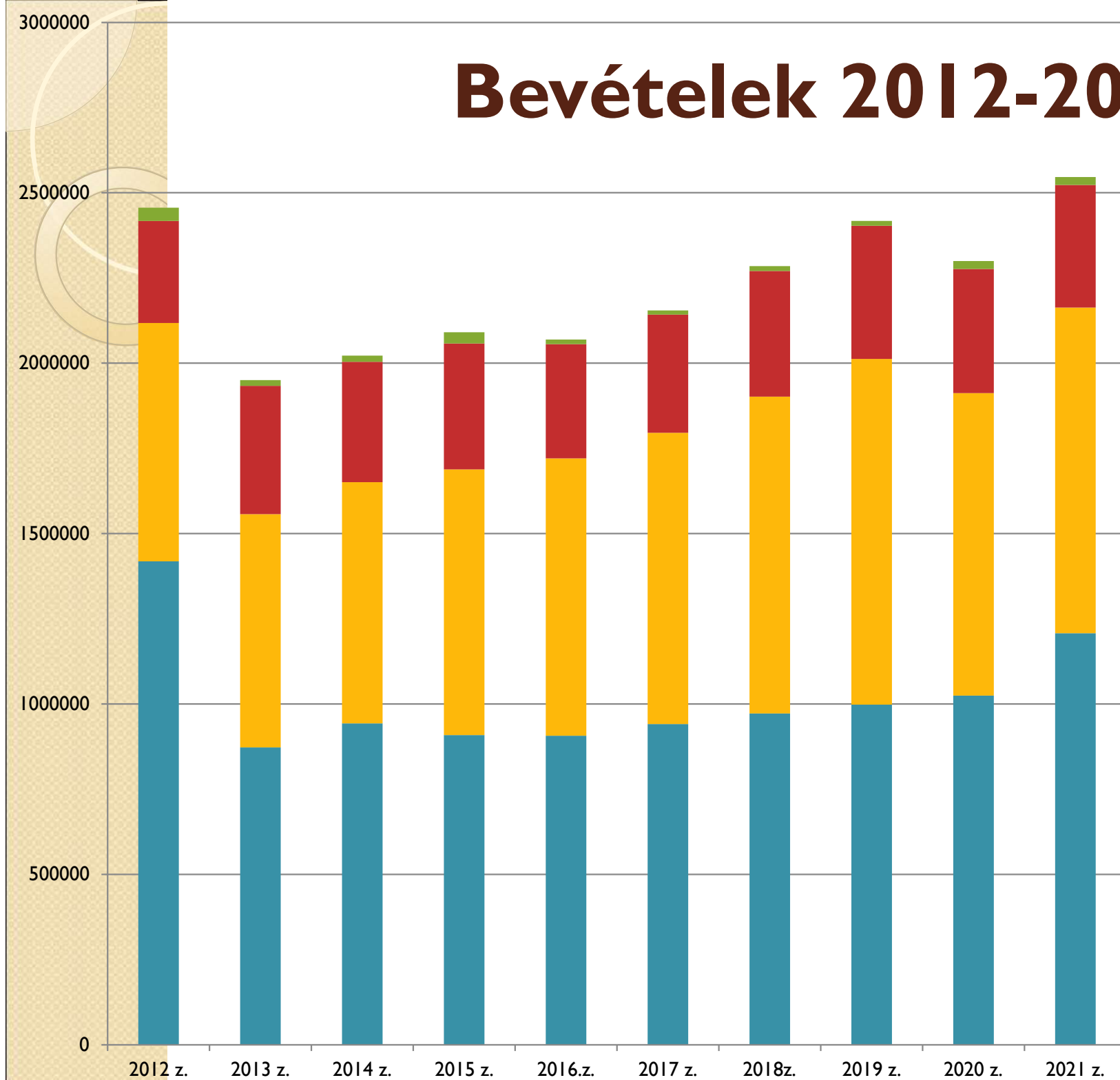
Fejlesztés 2012-2021

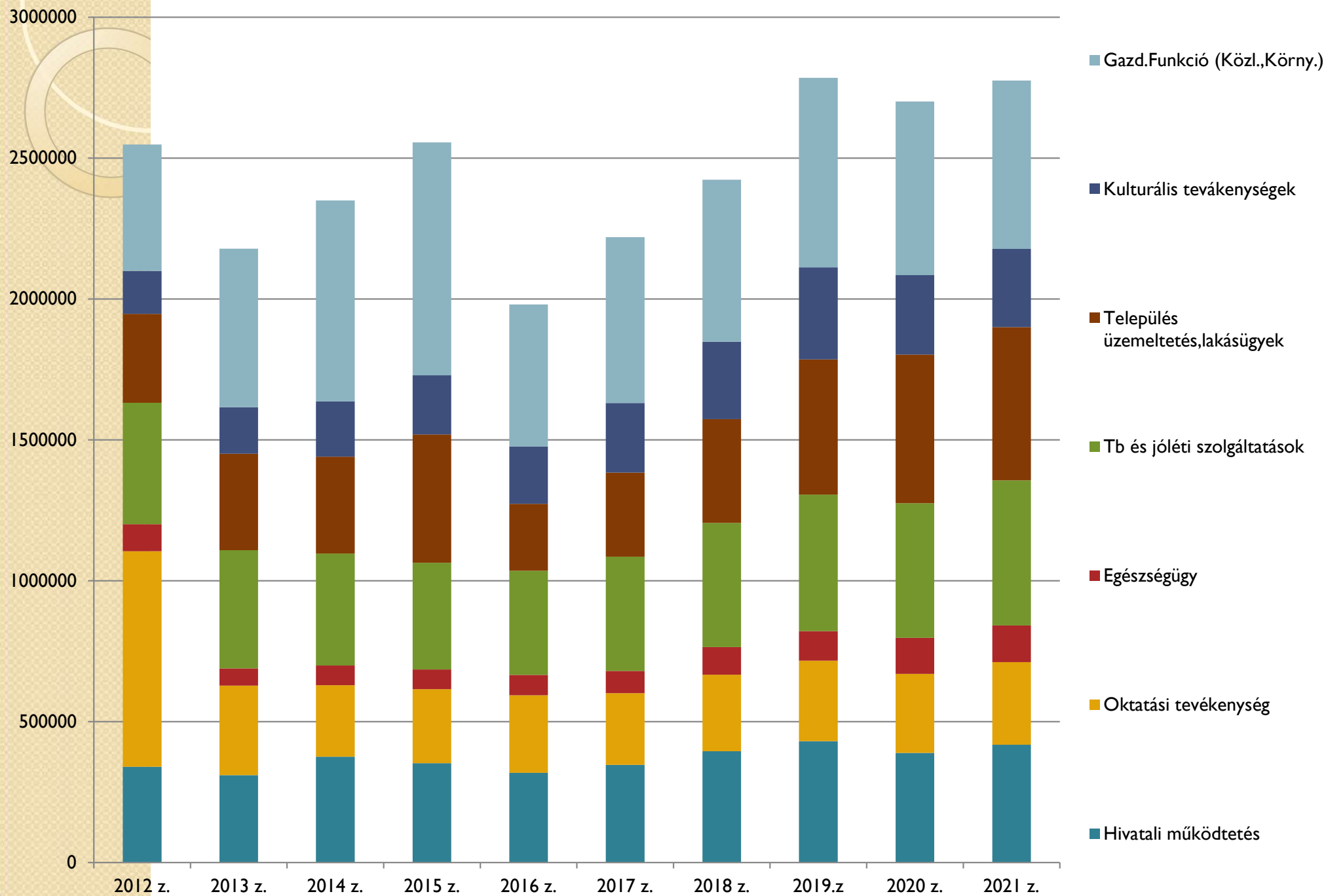
Bevételek 2012-2021

Adatok Milliárd Ft

- Működési célú átvett pénzeszköz
- Működési Bevételek
- Közhatalmi bevételek
- Állami támogatások

Kiadások 2012-2021

A MAGYAR NUTS 2 RÉGIÓK FEJLETTSÉGE I

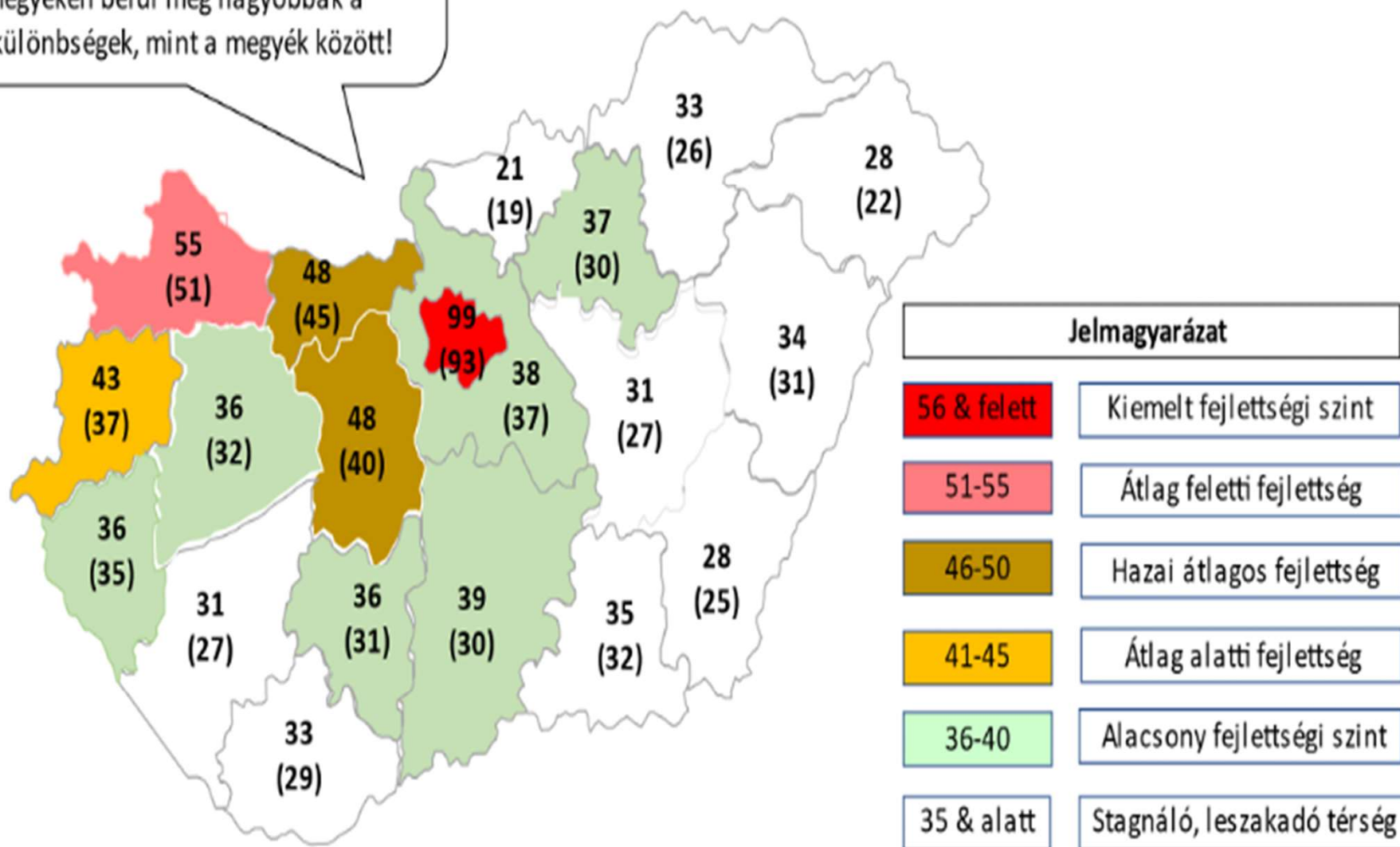

● Vásárlóerő-paritáson számolt egy főre jutó GDP arányában az uniós átlaghoz képest 2019-ben, EU27=100%

● 2019-es rangsorban fejlettség szerint

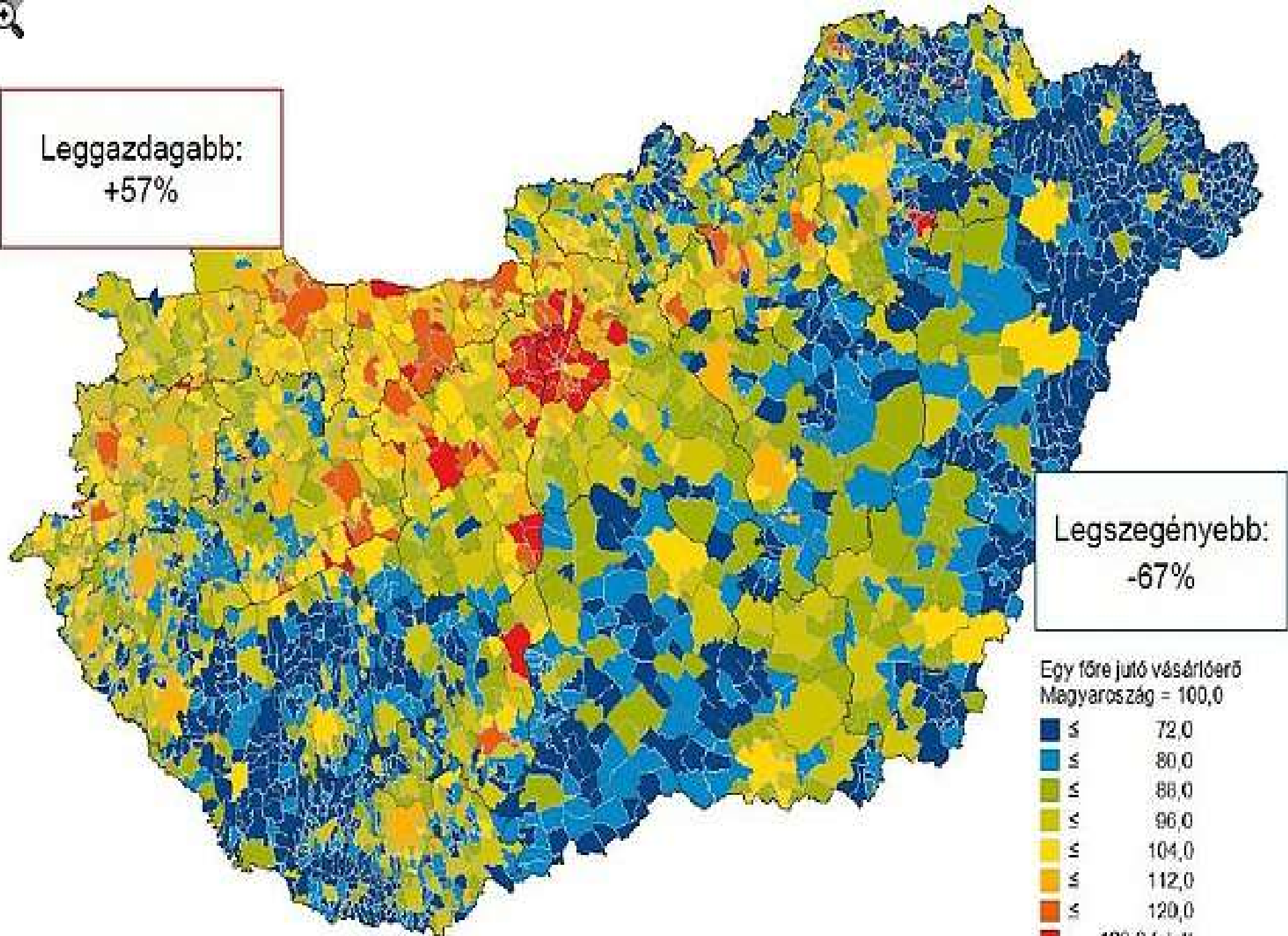
■ 2010-hez képest változás a rangsorban

Az EU27 országok fajlagos GDP teljesítményének arányában mért hazai mutatók tág szélsőértékek között mozognak, ám ennél is figyelemre méltóbb, hogy a megyéken belül még nagyobbak a fejlettségi különbségek, mint a megyék között!

Leggazdagabb:
+57%

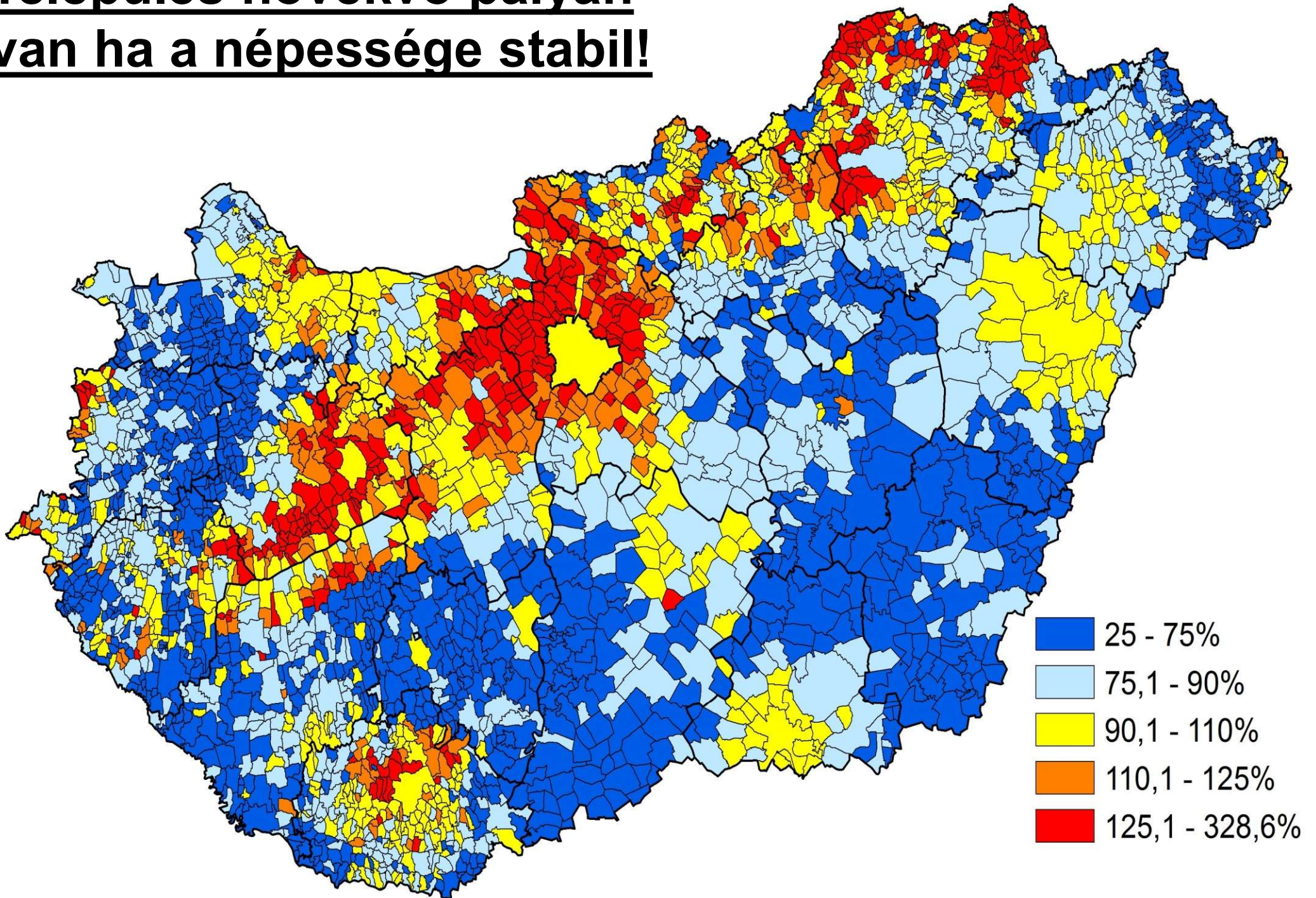

Legszegényebb:
-67%

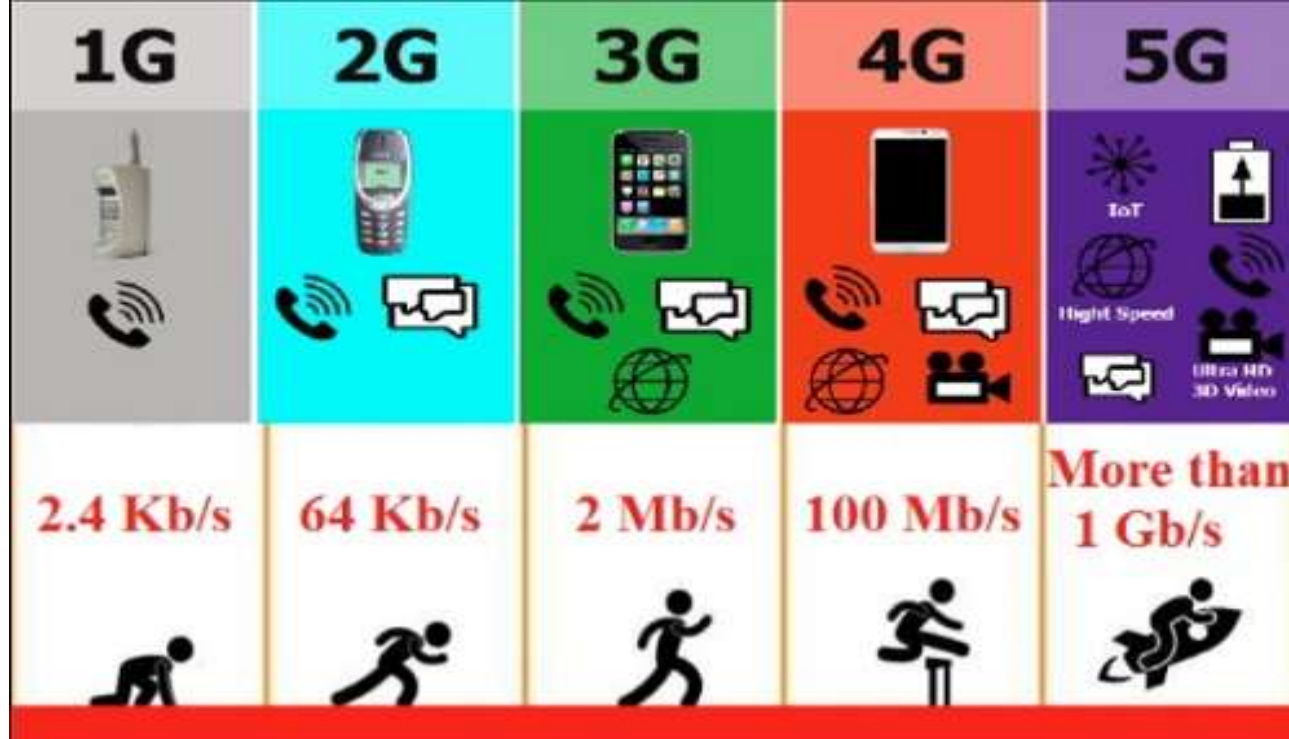
Egy főre jutó vásárlóerő
Magyarország = 100,0

≤	72,0
≤	80,0
≤	88,0
≤	96,0
≤	104,0
≤	112,0
≤	120,0
	120,0 felett

Település növekvő pályán van ha a népessége stabil!

EU – Társadalmi kihívások

- * **Egészség**, demográfiai változások és jólét
- * **Élelmezésbiztonság**, fenntartható mezőgazdaság, tengerkutató és tengerhasznosítási célú kutatás, valamint a biogazdaság
- * **Biztonságos, tiszta és hatékony energia**
- * Intelligens, környezetkímélő és integrált **közlekedés**
- * **Éghajlatváltozás**, erőforrás-hatékonyság és nyersanyagok
- * **Európa a változó világban** - inkluzív, innovatív és reflektív társadalmak

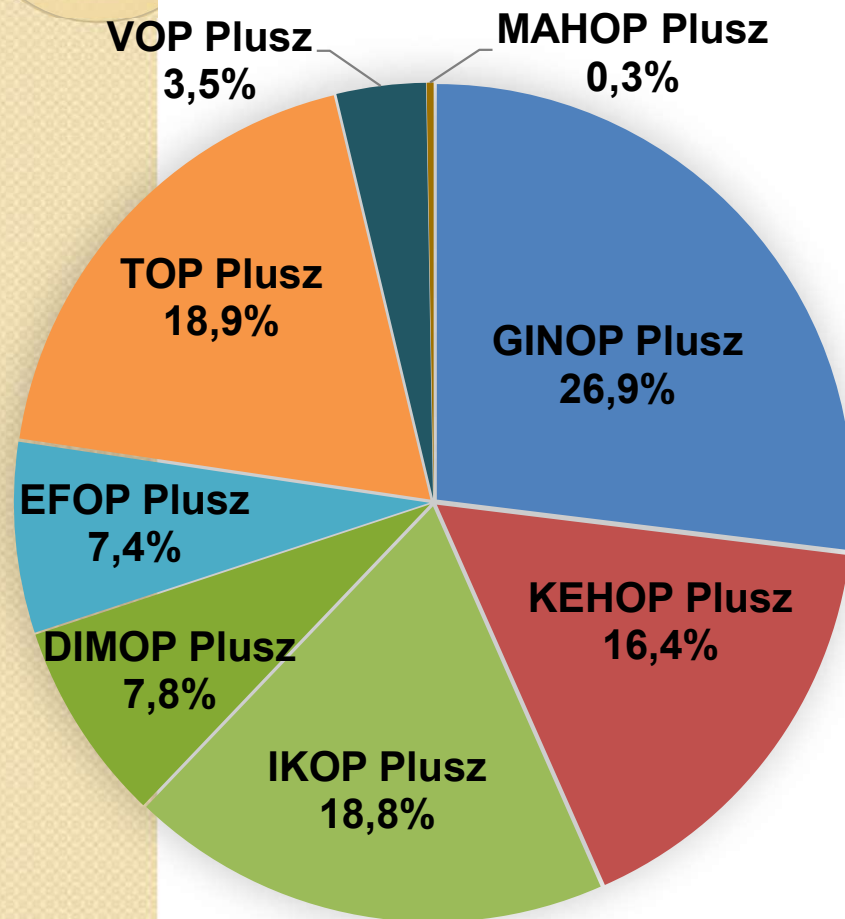
A 2021-2027-es időszakban Magyarország számára elérhető összes EU-forrás aránya és típusa különböző megközelítések szerint (mrd EUR, illetve mrd HUF)

az EU-s forrás típusa, az alap neve	az EU-forrás súlya a teljes keretből (%)	2018- as áron (mrd EUR)	2020- as áron (mrd EUR)	2020-as áron állami ön- erővel együtt (mrd EUR)	teljes keretösszeg (mrd HUF, 350-es EUR/HUF)
felzárkóztatási források (kohéziós politika)	39,0%	20,1	22,6	26,2	9183
Közös Agrárpolitika (KAP) I. pillér, jövedelempótló tám.	16,0%	8,3	9,3	9,3	3272
Közös Agrárpolitika (KAP) II. pillér, vidékfejlesztési tám.	5,2%	2,7	3,0	12,2	4265
Helyreállítási és Reziliencia Eszköz (RRF) hitel	18,8%	9,7	9,7	9,7	3381
Helyreállítási és Reziliencia Eszköz (RRF) támogatás	12,6%	6,5	7,2	7,2	2510
közvetlen EU-s programok (pl. CEF, Horizont)	3,3%	1,7	1,9	1,9	672
REACT-EU	2,0%	1,0	1,2	1,2	407
Invest EU	1,1%	0,6	0,6	0,6	224
munkaerőpiaci bérgarancia alap (SURE)	1,0%	0,5	0,6	0,6	204
Méltányos Átállást Segítő Alap (JTF)	0,5%	0,3	0,3	0,3	102
Páneurópai Garanciaalap	0,4%	0,2	0,2	0,2	81
EU4 Health	0,1%	0,1	0,1	0,1	20
összesen	100%	51,5	56,6	69,5	24320

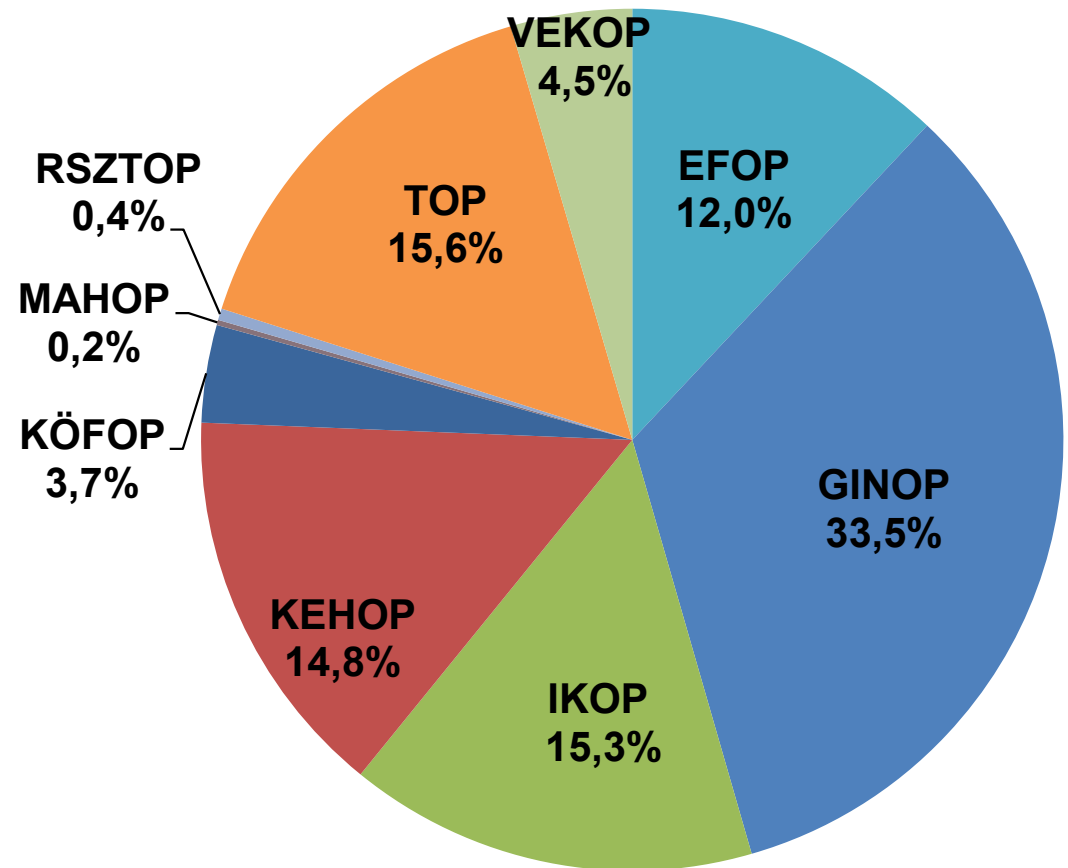
Forrás: ITM, Európai Bizottság, Portfolio-számítások

Forráskeretek

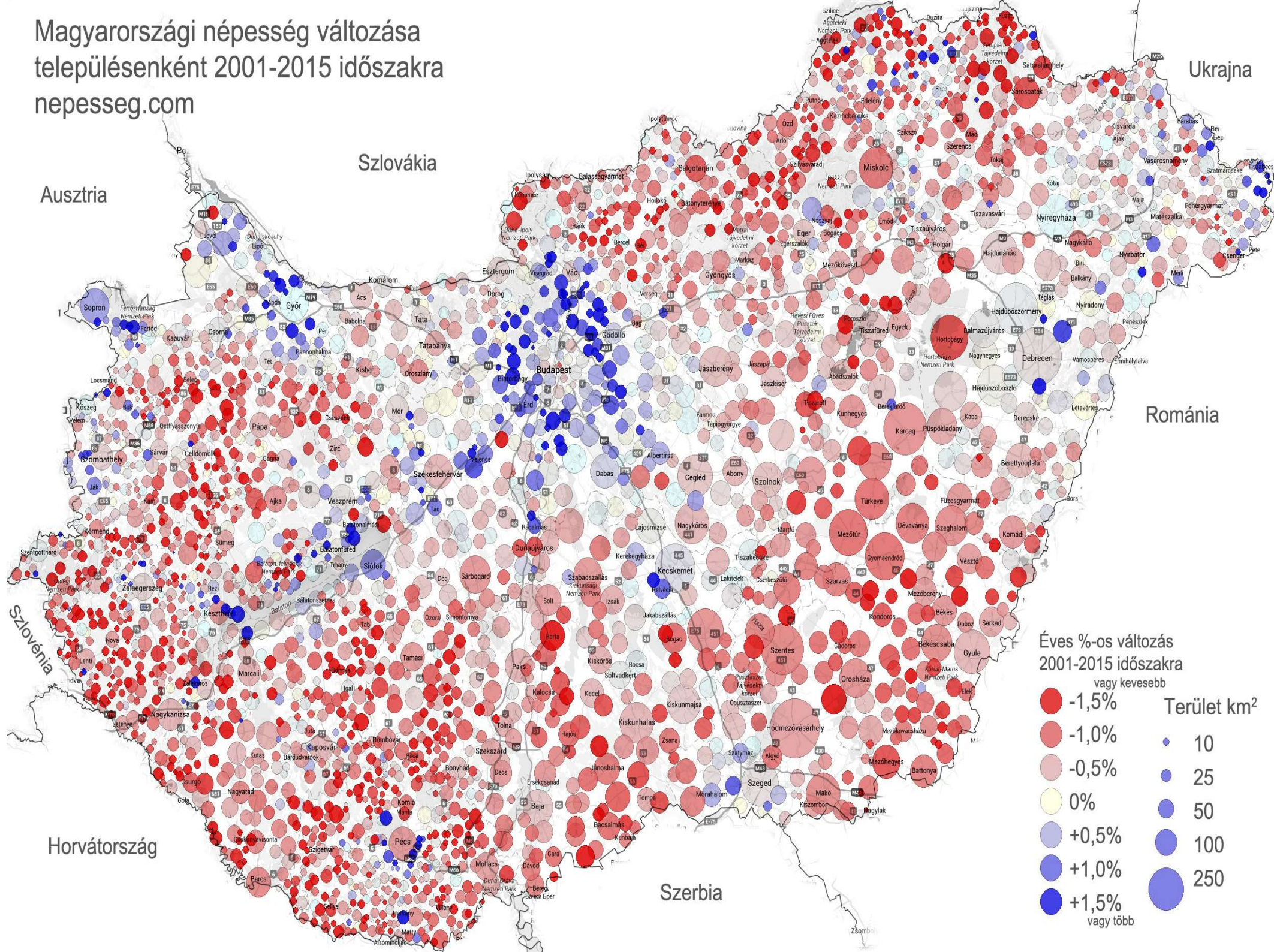
2021-2027

2014-2020

Magyarországi népesség változása településként 2001-2015 időszakra nepesseg.com

Éves %-os változás
2001-2015 időszakra
vagy kevesebb

- -1,5%
- -1,0%
- -0,5%
- 0%
- +0,5%
- +1,0%
- +1,5%
vagy több

Terület km²

- 10
- 25
- 50
- 100
- 250

Falvaink elnéptelenedésének okai. I.

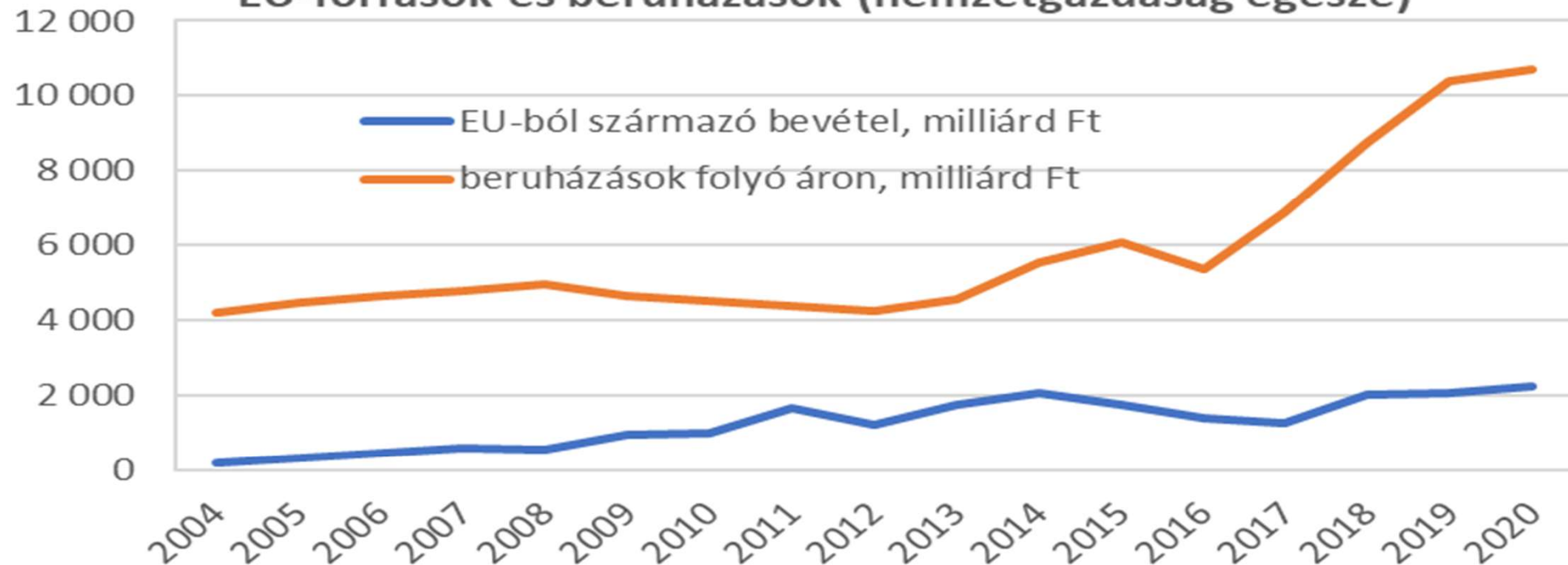
- **A mezőgazdasági munkahelyek tömeges megszűnése a rendszerváltozás utáni években**
- A mezőgazdaságban foglalkoztatottak száma Magyarországon:
 - 1990-ben 1066 ezer fő (KSH)
 - 2000-ben 380 ezer fő (KSH)
 - 2015-ben 217 ezer fő (KSH)
 - 2030-ban várható 100 ezer fő (saját becslés)
- A kádári rendszerben az állami gazdaságok és termelőszövetkezetek adminisztratív előírások miatt „üzemen belül” oldották meg a fölöslegessé váló munkaerő foglalkoztatását (melléküzemágak, szolgáltatási és ipari tevékenységek, szakcsoportok). Ilyen fékek a rendszerváltással egy csapásra megszűntek.
- A rendszerváltozás utáni években **extenzív irányba változott a mezőgazdaság termelési szerkezete**. A munkaerő-igényes ágazatok (állattenyésztés, kertészet) leépülése, a gabona, és olajos magvak vetésterületének bővülése a munkaerő-intenzív szántóföldi zöldségtermelés visszaszorulása, a gépesítés térhódítása a növénytermelésben.

Következmények

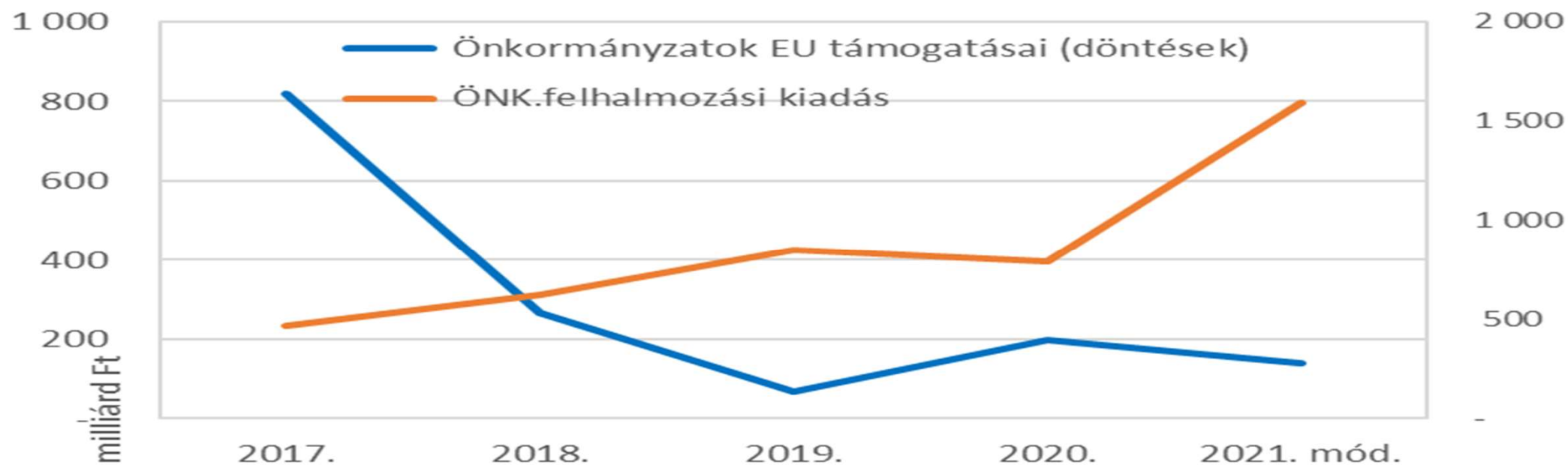
- **Üres porták, műveletlen kertek, lerobbant lakó és gazdasági épületek**
- 2017-ben 570 ezer üres lakás az országban, melyből 270-280 ezer falusi településeken található (KSH)
- Ebből 1000 fő alatti kistelepülésen: 150-160 ezer porta
- **Miközben a társadalmi-gazdasági erőforrások a városokban, urbanizált területeken koncentrálódnak, és a piaci folyamatok indukálta koncentrációt az állami beavatkozások és beruházások tovább erősítik,** hiányzik a városi fejlesztések hálózati szemléletű koordinációja, és az ahhoz szükséges szakpolitika, annak ellenére, hogy a várospolitikát megjelenik számos, különböző legitimitású és különböző szintű dokumentumban, illetve az európai politikákban, egyezményekben. Külön gondot jelent, hogy a vidéki települések integrálása a városok által hordozott vérkeringésbe nem valósult meg, a város-vidék viszonyt ellentmondások jellemzik.

- **Az EU 2007-ben elfogadott, 2011-ben időszerűsített „Területi Agenda 2020” és a 2020. december 1-jén megújított „Területi Agenda 2030” dokumentumaiban meghatározott fejlesztéspolitikai elvek legfőbb iránya többek között az a törekvés, amely kiegyensúlyozott, policentrikus, településhálózatot céloz meg.**
- **A legfontosabb célkitűzések közé tartozik a többközpontú (policentrikus) városrendszerek kialakítása mellett az új kapcsolatok teremtése város és vidék között az infrastruktúrához és az információkhoz, tudáshoz való kiegyensúlyozott, térségi alapon való hozzáférés biztosítása; valamint a fenntartható és integrált városfejlesztés jegyében a természeti és kulturális örökség védelme.**

EU-források és beruházások (nemzetgazdaság egésze)

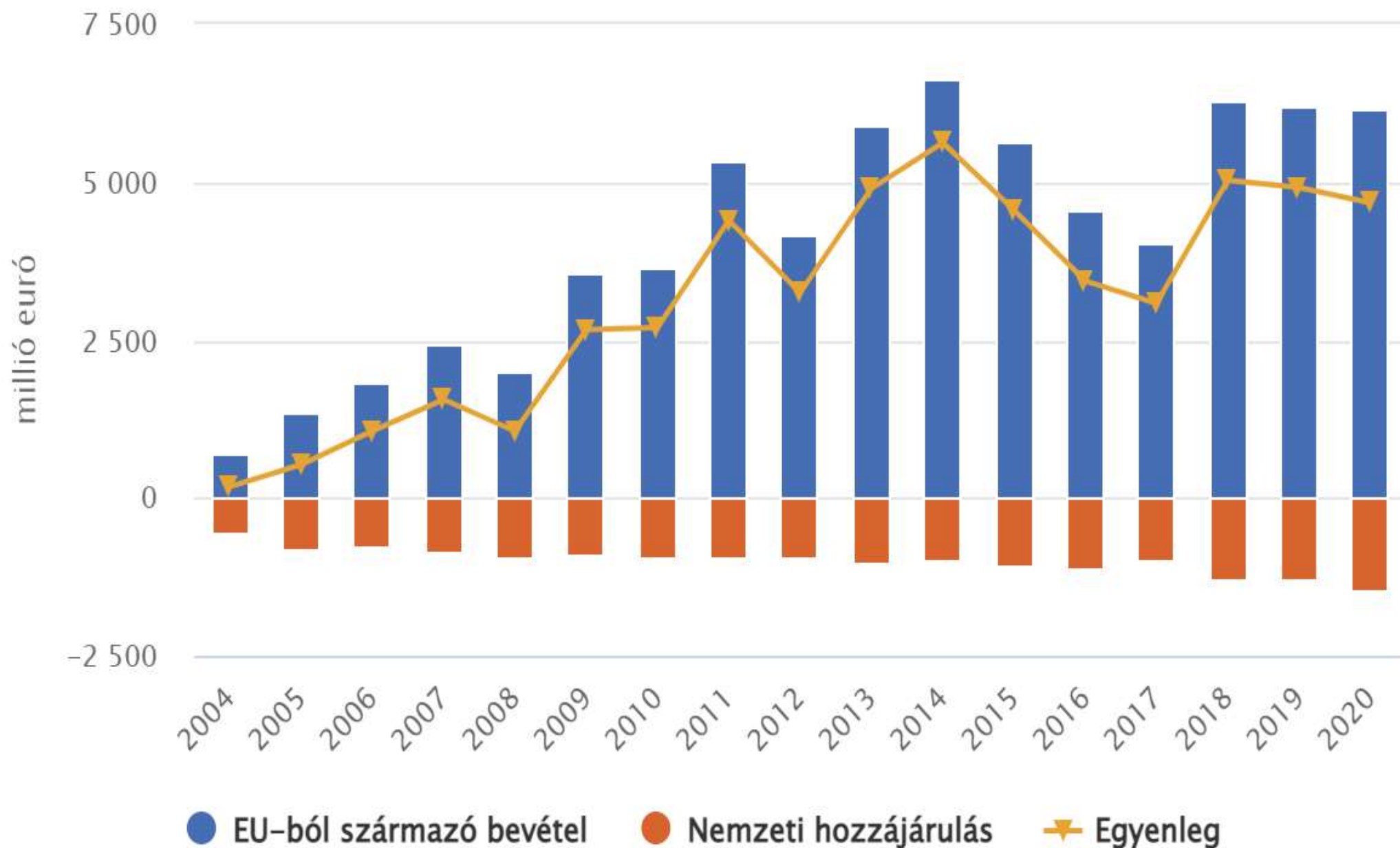
Támogató döntések és az önkormányzati beruházások alakulása

Területfejlesztésnek a következőkre kell választ adnia !

1. A hazai településhálózat egyik legfontosabb gyengesége, hogy hiányoznak azok a regionális szintű csomópontok, (vagyis vannak csak nem úgy működnek) amelyek tágabb térségüket érdemben szerveznék. A főváros van és nincs erős regionális központi lefedése.
2. Másodrészt problémát jelent, hogy a magyar településhálózat fejlődésében hagyományosan fontos funkciót betöltő megyeszékhelyek, illetve megyei jogú városok mint hagyományos középszintű térségi központok térszervező funkciója gyengült, az önkormányzati rendszer átalakításával. A közlekedési hálózatok modernizációja miatt egyes városok periférikus helyzetűvé válnak, és megindul a magasan képzett munkaerő elszívása a regionális központok és a főváros irányába.
3. Harmadrészt kihívást jelent a településhálózati rendszer kiegyensúlyozott fejlesztése szempontjából a központi funkciókat alacsonyabb, kisvárosi szinten is hatékonyan ellátni képes központok viszonylag egyenletes jelenlétének hiányossága. A jogállásuk szerint városi rangú települések ma már bőségesen lefedik az ország területét.
4. Gazdasági ágak elosztásának az egész országot le kell fednie. Minden terület értékes amit fent kell tartani és művelni kell. Nem lehet ekkora különbség térségek között.

Magyarország egyenlege az EU éves költségvetésében (millió euró)

Fejlesztési irányok !

- A térségi versenyképesség indikátorainál alapvetően a gazdasági mutatók a meghatározók, amelyek közül a GDP-mutatók mellett olyan elemek is szerepet játszanak mint, a képzett munkaerő mértéke; a K+F+I befektetések aránya; a térségi megközelíthetőség és a tömegközlekedés, az energia és IT-infrastruktúra elérhetősége és minősége, valamint a korfa összetétele.
- A jövőbeni településhálózati rendszer egyik lehetséges változata egy olyan modellben képzelhető el, amelyben az európai világvárosi központ mellett a regionális nagyvárosok (speciális regionális szerepkörrel rendelkező központok), a megyei városok (megyei/térségi szervező funkciókat ellátó települések), a középvárosok (a városkörzeti funkciót betöltő települési központok), a kisvárosok (sajátos funkcióra épülő települések), illetve a falvak rendszer képzelhető el, egy hierarchikus, ám az adottságok alapján rugalmasan változó rendszerben. Ezt a rendszert kell kiépíteni a területfejlesztés rendszerének.
- **Alapelemek:**

Megélhetés+Lakhatás

+Közlekedés+Közzszolgáltatások

Jövőbeni szektorok amik meghatározók lesznek!

- Önellátásra való törekvés az energetikai rendszerek területén (napelem, kollektor, hőszivattyú, geotermia, és távhő)
- Saját ellátórendszerek optimalizálása és működtetése saját forrásból és nem adófizetői pénzből
- Infokommunikáció nagy arányú növelése
- **Közzolgáltatások saját kézben tartása**
- Klimaváltozásra való felkészülés
- Élelmiszeripar, (amihez ezt a birtokrendszert át kell alakítani)
- Felszín alatti és felszín feletti vízbázisok megvédése és optimális kihasználása.

Köszönöm a Figyelmet!

***Schmidt Jenő
a TÖOSZ elnöke***